

selv om de historisk var blevet danske via Norge — atter et af de Tilfælde, hvor det juridiske og det reale ikke dækker hinanden. Baade fra svensk og fra dansk Side vil man anerkende den Loyalitet, hvormed Keilhau behandler dette vanskelige Tidsrum, og enhver Nationaløkonom vil glæde sig over den praktiske Bevisførelse for, at med de Krav, vi nu stiller til Historien, er økonomisk Forstaaelse en nødvendig Ballast for den, der vil fortælle os om Folkenes Liv; det smukke originale Sprog og de raske Tegninger af de politiske Personligheder gør den belærende Bog ogsaa underholdende.

Dr. L. V. Birck.

J. W. F. ROWE: *Wages in Practice and Theory*. Routledge & Sons, London 1928, 277 S.

Bogen er inddelt i tre Dele, nemlig: 1) Et Studium af Arbejdslønnens Bevægelser og Højde gennem de sidste 40 Aar i fem betydelige engelske Industrigræne, Bygningsindustrien, Kulindustrien, Bomuldsindustrien, Maskinindustrien samt Jernbanerne, 2) En Undersøgelse af kollektive Aftaler i de sidste 40 Aar og endelig 3) et lønteoretisk Afsnit.

De to første Afsnit er altsaa af rent empirisk Art og indeholder et interessant og omhyggeligt samlet Iagttagelsesmateriale til Bedømmelse af Arbejdslønnens Natur. Det Indtryk, man faar af Materialet er, at Arbejdslønnen, naar den ikke som i Kulindustrien er fastsat efter „sliding scale“ Principet, er overordentligt tungt bevægelig og kun i ringe Grad paavirket af de øjeblikkelige økonomiske Forhold. Naar Bevægelser finder Sted er det som oftest, fordi saadanne har fundet Sted i andre Fag eller Grupper, og det, der giver Anledning til en Bevægelses Opstaaen, kan være af ret tilfældig Art, men er dog vel som Regel Forøgelse i Leveomkostningerne eller Følelsen af, at Arbejdsgiverne tjener godt.

Materialet kan endvidere tjene til Eksempel paa, hvilke uhyre Vanskeligheder, der er forbundet med at gennemføre Sammenligning mellem Lønnen for forskellige Grupper, og paa de Vanskeligheder, der ligger i, at man snart har at gøre med Tidløn, der igen kan være Timeløn, Dagløn eller Ugeløn og snart med Akkordløn, hvor man kan have at gøre med Satserne eller den faktiske Fortjeneste i en kortere eller længere Tidsenhed.

Forf. kommer ikke ind paa en klar Sondring mellem Lønnen som Pris paa Arbejdsydelser og som Indkomst for Arbejderne. Det er navnlig det sidste, der interesserer ham som de fleste

selv om de historisk var blevet danske via Norge — atter et af de Tilfælde, hvor det juridiske og det reale ikke dækker hinanden. Baade fra svensk og fra dansk Side vil man anerkende den Loyalitet, hvormed Keilhau behandler dette vanskelige Tidsrum, og enhver Nationaløkonom vil glæde sig over den praktiske Bevisførelse for, at med de Krav, vi nu stiller til Historien, er økonomisk Forstaaelse en nødvendig Ballast for den, der vil fortælle os om Folkenes Liv; det smukke originale Sprog og de raske Tegninger af de politiske Personligheder gør den belærende Bog ogsaa underholdende.

Dr. L. V. Birck.

J. W. F. ROWE: *Wages in Practice and Theory*. Routledge & Sons, London 1928, 277 S.

Bogen er inddelt i tre Dele, nemlig: 1) Et Studium af Arbejdslønnens Bevægelser og Højde gennem de sidste 40 Aar i fem betydelige engelske Industrigræne, Bygningsindustrien, Kulindustrien, Bomuldsindustrien, Maskinindustrien samt Jernbanerne, 2) En Undersøgelse af kollektive Aftaler i de sidste 40 Aar og endelig 3) et lønteoretisk Afsnit.

De to første Afsnit er altsaa af rent empirisk Art og indeholder et interessant og omhyggeligt samlet Iagttagelsesmateriale til Bedømmelse af Arbejdslønnens Natur. Det Indtryk, man faar af Materialet er, at Arbejdslønnen, naar den ikke som i Kulindustrien er fastsat efter „sliding scale“ Principet, er overordentligt tungt bevægelig og kun i ringe Grad paavirket af de øjeblikkelige økonomiske Forhold. Naar Bevægelser finder Sted er det som oftest, fordi saadanne har fundet Sted i andre Fag eller Grupper, og det, der giver Anledning til en Bevægelses Opstaaen, kan være af ret tilfældig Art, men er dog vel som Regel Forøgelse i Leveomkostningerne eller Følelsen af, at Arbejdsgiverne tjener godt.

Materialet kan endvidere tjene til Eksempel paa, hvilke uhyre Vanskeligheder, der er forbundet med at gennemføre Sammenligning mellem Lønnen for forskellige Grupper, og paa de Vanskeligheder, der ligger i, at man snart har at gøre med Tidløn, der igen kan være Timeløn, Dagløn eller Ugeløn og snart med Akkordløn, hvor man kan have at gøre med Satserne eller den faktiske Fortjeneste i en kortere eller længere Tidsenhed.

Forf. kommer ikke ind paa en klar Sondring mellem Lønnen som Pris paa Arbejdsydelser og som Indkomst for Arbejderne. Det er navnlig det sidste, der interesserer ham som de fleste

andre Forfattere, der beskæftiger sig med Lønforhold, men det andet Spørgsmaal har dog en meget stor Interesse, særlig naar man vil drage teoretiske Slutninger af Materialet.

I det teoretiske Afsnit kommer Forf. ikke ind paa nogen dyberegaaende Analyse eller Kritik af Lønteorien, saaledes som den i Øjeblikket fremtræder i den økonomiske Litteratur. Han giver en sammentrængt Fremstilling af Marshalls Lønteori og af andre Forfattere omtaler han kun saadanne, som er tilgængelige paa engelsk. Han finder ikke Marshalls Lønteori, hvorefter det er „the marginal net product“, saaledes som det bestemmes af „the general condition of demand and supply“, som bliver afgørende for Arbejdslønnens Højde i de forskellige Fag, tilfredsstillende. Forf. mener i hvert Fald, at denne almindelige Teori bør holdes noget i Baggrunden, og at man bør søge Løsningen ved et Studium af de specielle Forhold, der gør sig gældende ved den faktiske Fastsættelse af Arbejdslønnen. Iøvrigt tvivler han om, at Begrebet: „den almindelige Arbejds-løn“ i Betragtning af de Forskelligheder, der findes mellem de forskellige Fag og Lokalteter, ja, inden for samme Fag, og disse Forskelligheders permanente Karakter, har nogen Berettigelse.

Han mener endvidere, at ingen af de herskende Lønteorier tager tilstrækkeligt Hensyn til den Indflydelse, de moderne kollektive Aftaler øver paa Lønnen, selv om de fleste Økonomer nu om Stunder er villige til at indrømme, at Arbejdslønnen ofte kan være mindre end Arbejdets Grænseproduktivitet, og at Fagforeningerne i dette Fald ved at gribe ind kan hæve Lønnen.

Han nævner her bl. a. Pigou, der har lanceret Udtrykkene „exploited“ og „unexploited wages“, idet disse to Benævnelser benyttes, naar Lønnen er henholdsvis under eller lig med Arbejdets Grænseproduktivitet. Pigou mener nu, at naar det første er Tilfældet, kan Fagforeningerne gøre Gavn ved at hæve Lønnen, saa den bliver lig Grænseproduktiviteten.

Her over for gør Forfatteren opmærksom paa, at selv om Lønnen svarer til Grænseproduktiviteten, kan den dog hæves derved, at den højere Løn udskiller de lidet effektive Grænseproducenter, eventuelt hele Industrier, der betaler lavt. Endvidere at Arbejderens personlige Effektivitet bliver forøget ved Lønstigningen. Det er aabenbart Marshalls Betragtninger med Hensyn til de „cumulative“ Virkninger af høj og lav Løn, Forf. er inde paa.

Han kunde — og burde — overfor Pigou have rettet en mere fundamental Kritik, nemlig den, at Begreberne „exploited“

og „unexploited wages“ er uden Mening, fordi man ikke har anden Maalestok for Grænseproduktiviteten end Lønnen.

Forf. er en varm Tilhænger af den Webbske „trade union theory“, hvorefter Fagforeningernes stadige Opskruning af Lønkravene stimulerer Opfindelser og Driftsforbedringer af enhver Art, saaledes at den forhøjede Løn uden Vanskelighed kan betales. Han tilraader derfor, at Fagforeningerne altid skal holde Lønnen noget over, hvad der for Tiden kan betales, og anser det for et Tegn paa daarlig og samfundsskadelig Fagforeningspolitik, hvis der ikke altid er en vis Arbejdsløshed.

Beviset for, at en saadan Politik ogsaa vil føre til det ventede Resultat, finder han bl. a. i Virkningerne af den saakaldte „Trade Board Act“ i 1909, der i visse Industrigrene fastsatte en Minimalløn betydeligt højere end de almindeligt betalte Lønninger. De paagældende Arbejdsgivere spaaede, at Løven vilde blive deres Ruin, og at Arbejderne vilde komme til at gaa ledige. Ingen af Delene blev Tilfældet.

Nu indrømmer Forf. ganske vist, at det Tidspunkt, da disse Foranstaltninger gennemførtes, var meget gunstigt, fordi man stod foran udprægede Opgangstider, men han mener dog at kunne slutte af dette Eksempel, at en saadan vilkaarlig Forhøjelse af Lønnen vil blive kompenseret ved bedre Teknik og Organisation.

Endvidere mener han at have fundet de samme gunstige Virkninger af de i 1918 indførte Minimumslønninger, men han synes at glemme, at England den Gang levede under en Inflation, der vel nok var i Stand til i højere Grad at tilsløre Virkningerne af de paagældende Foranstaltninger, end den forholdsvis jævnt opadgaaende Konjunktur i Aarene efter 1909.

I det hele taget tør man vel nok sige, at Forf. paa dette Punkt er mere optimistisk, end de hidtidige Erfaringer — og navnlig den langvarige Arbejdsløshedsperiode, som England har været inde i — berettiger til. Det synes rimeligt at antage, at et passende Pres paa Arbejdsgiverne i Form af stadige Lønkrav vil have en stimulerende Virkning paa disses Opfindsomhed, men denne har utvivlsomt sine Grænser, og det vil næppe overhovedet være muligt at bevise, om den paastaede gunstige Virkning overhovedet eksisterer, idet man aldrig kan vide, hvorledes Udviklingen vilde være blevet uden disse formodede stimulerende Foranstaltninger.

Jørgen Pedersen.